

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV SYD RAPPORT 2008:5

ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING OCH SÄRSKILD UNDERSÖKNING 2007

Förhistoriska strandbosättningar vid Dalabadet

Järnålder i Dalköpinge

Skåne, Dalköpinge socken, fastighet Dalköpinge 6:15, RAÄ 35, Trelleborgs kommun

Dnr 422-1209-2007 och Dnr 423-2492-2007

Håkan Aspeborg

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Syd

Odlarevägen 5,

226 60 Lund

Tel. 010-480 82 30

Fax 010-480 82 67

www.arkeologiuv.se

© 2008 Riksantikvarieämbetet

UV Syd Rapport 2008:5

ISSN 1104-7526

Kart- och ritmaterial Henrik Pihl

Layout Anita Esping Bodén

Tryck/Utskrift UV syd, Lund, 2008

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Tidigare undersökningar	6
Syfte och metod	8
Förundersökning	8
Särskild undersökning	8
Resultat	10
Förundersökning	10
Särskild undersökning	10
Analyser	15
Utvärdering efter förundersökningen	16
En sista utvärdering	17
Referenser	21
Administrativa uppgifter FU	23
Administrativa uppgifter SU	23
Bilagor	24
Anläggningstabell FU	24
Fyndtabell FU	25
Anläggningstabell SU	26
Fyndtabell SU	27
Resultat av ¹⁴ C datering FU	28
Resultat av ¹⁴ C datering SU	30

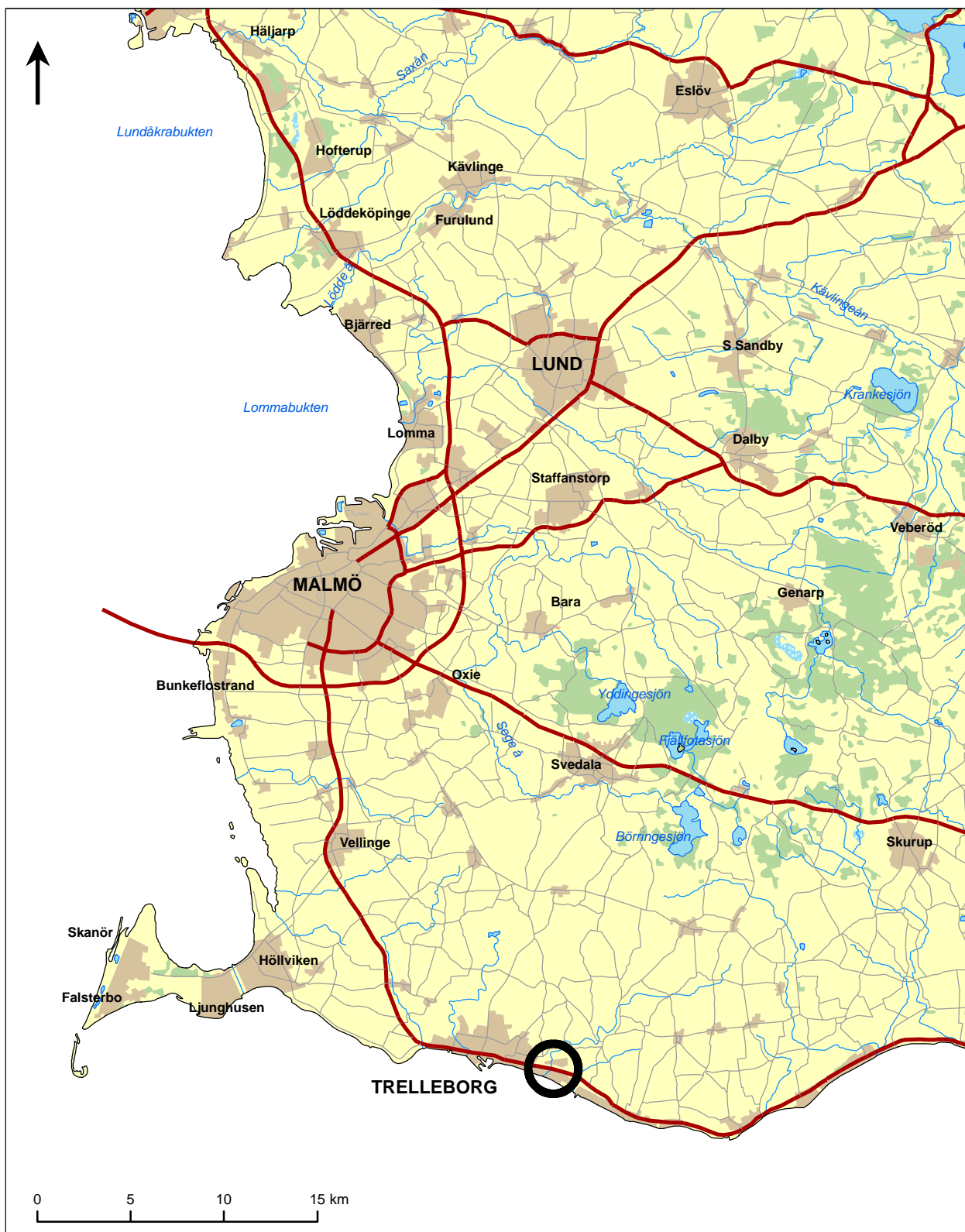

Fig. 1. Utsnitt ur GSD-Röda kartan, Skåne län, med platsen för undersökningarna markerad. Skala 1:250 000.

Förhistoriska strandbosättningar vid Dalabadet

Järnålder i Dalköpinge

Håkan Aspeborg

Sammanfattning

En mindre boplats nära stranden vid Dalabadet strax öster om Trelleborg undersöktes i två omgångar under 2007. På platsen fanns spåren av en senneolitisk gård bestående av ett tvåskeppigt hus. Huvuddelen av lämningarna härrörde från en gård från yngre järnålder. Denna har bestått av tre treskeppiga hus och ett fyrstolpshus. Gården har funnits på platsen under en eller två byggnadsskeden. På gården fanns också hägnader. Norr om gården påträffades ett lager som tolkades som en äldre åker som förslagsvis hör samman med gården. På gårdsplanen har också grävts gropar, funnits en eldstad, en brunn och två kokgropar. Fynden på platsen bestod av keramik, slagen flinta, järnföremål och benavfall.

Bakgrund

Trelleborgs kommun förbereder tillsammans med Mjölby Sköldens FF AB att detaljplanelägga av delar av Dalköpinge 6:15, 6:3 och 6:11, Dalköpinge socken, Trelleborgs kommun. Vid en arkeologisk utredning i februari 2007 påvisades bevarade fornlämningar på Dalköpinge 6:15 inom ett ca 1,2 ha (12 000 m²) stort område, RAÄ 35 Dalköpinge socken (fig.1). Riksantikvarieämbetet UV Syd utförde under juni månad 2007 en arkeologisk förundersökning av dessa lämningar efter beslut från Länsstyrelsen i Skåne län den 4/3 2007 (Lstn dnr431-14001-07). Förundersökningsresultaten var modesta men så pass intressanta att en smärre kompletterande särskild undersökning förslogs. Länsstyrelsen i Skåne län beslutade att en sådan skulle utföras av Riksantikvarieämbetet UV Syd (2007-07-30 dnr 431-36202-07). Håkan Aspeborg var ansvarig för såväl förundersökning som särskild undersökning. Resultaten från undersökningarna presenteras tillsammans i denna rapport

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet ligger några få hundra meter från kusten strax öster om Trelleborg. Södra delen ligger på den sandiga strandvallen, medan marken i norra delen utgörs av lerig morän. Mot Dalköpingeån i väster övergår jorden också i sand. Området som är flackt ligger för fåfot och är slybevuxet. I norr angränsar det till åkermark. Nivå-

erna ligger mellan 5 och 7 m.ö.h. I öster angränsar det till Svartesjö gård. Området avgränsas i söder av villabebyggelse.

Inom planområdet finns tre registrerade fornlämningar, RAÄ 8, 30 och 31 (fig. 2). RAÄ 30 är ett skålgropsblock vars ursprungliga plats är okänd. RAÄ 8 och 31 är lösfynd av ett fragment av en slipsten i sandsten, en bit av en bergartsyxa och en knacksten i flinta.

Området ligger i en fornlämningsrik trakt. De registrerade lämningarna koncentrerar sig till de sandigare jordarna utmed kusten och vattendragen. Bland de registrerade lämningar som finns i närområdet (en radie på ca 1,5 km) dominerar gravar från sten- brons- och järnålder samt lösfynd från mesolitikum och neolitikum. En knapp km norr om ytan finns två, eventuellt tre dösar, Karlingedösen och Jättegården (RAÄ 1 och 2, Dalköpinge sn). Gravarna på strandvallen, vilken planområdets södra del tangerar, utgörs både av hög- och flatmarksgravar, sannolikt från både sten- och bronsålder. Vid stranden nära Dalköpingeåns mynning ca 500 meter öst om boplatsen finns en kapellruin från medeltid, RAÄ 3 Dalköpinge sn. Namnet Lübeckerkapellet för tankarna till handel och Hansan, ett handelsmonopolförbund i Östersjöområdet verksamma under främst medeltid.

Bland lösfynden i närområdet märks en deposition av 15 flintyxor (RAÄ 28 Dalköpinge sn) som påträffats vid plöjning 1905 ca 500 m öster om planområdet. Yxorna är från både tidig- och mellanneolitikum.

Tidigare undersökningar

En rad utredningar och undersökningar har utförts av UV Syd i närområdet (fig. 2). Bevarade lämningar har konstaterats i sandiga områden i anslutning till Dalköpingeån och vid ett mindre vattendrag en dryg km öster om förundersökningsområdet.

På andra sidan Dalköpingeån, ca 400 meter VNV om planområdet utfördes en arkeologisk utredning 1991 (Kriig 1993). Vid denna påträffades ett ca 1500 m² stort kulturlager samt två gropar och två härdar. Två hekto keramik ”av trattbägartyp” tillvaratogs från en av groparna. Dessa lämningar låg på en svag förhöjning, på sandig mark i åns närhet. Vid det mindre vattendraget i öster har ett fåtal bevarade anläggningar påträffats i samband med undersökningar på 1980- och 90-talet (RAÄ 25 och 6, Dalköpinge sn, Nagmér 1983, Löfgren 1992). Det medeltida kapellet, RAÄ 3, undersöktes på 1930-talet varvid främst senmedeltida fynd tillvaratogs men även enstaka högmedeltida artefakter (Söderberg 2000, s. 280).

Vid den föregående utredningen påträffades under mark bevarade fornlämningar inom det nu aktuella undersökningsområdet. Boplatslämningarna låg samlade på en knappt urskiljbar höjd och dess västsluttning. De bestod huvudsakligen av stenskodda stolphål, men även gropar förekom, liksom ett par rännor. Dessutom fanns ställvis under ploggången en äldre markhorisont bevarad som var sotfärgad och innehöll enstaka fragment keramik, bränd lera och kol. I ett stolphål, en grop och en ränna fanns mindre keramikskärvor. Samtliga har ett förhistoriskt gods, de kan vara neolitiska, men också yngre. En bit förhistorisk keramik påträffades också i den äldre markhorisonten. Enstaka bearbetade flintor påträffades i matjorden samt i ytan till en grop. Två av flintorna kan sägas vara av neolitisk karaktär medan en var från brons- eller järnåldern (Lagergren 2007).

Fig. 2. Utdrag ur fastighetskartan med utredningsområdet och registrerade fornlämningar.

Syfte och metod

Förundersökning

Syftet med förundersökningen var klargöra fornlämningssituationen genom att tydliggöra utredningsresultaten. Således skulle förundersökningen visa fornlämningens bevarandestatus, utbredning, innehåll, datering och vetenskapliga potential för att ligga som grund för länsstyrelsens beslutsfattande i ärendet.

För att avgöra om tolkningsbara strukturer fanns avbanades en större yta på den plats som enligt utredningsresultaten uppvisade störst anläggningstäthet. Ett urval av anläggningarna undersöktes för att bestämma deras typ samt för att tillvarata fynd och kol som kan bidra till datering av lämningarna. Ca 55 % av anläggningarna undersöktes genom handutgrävning. Anläggningar undersöktes till delar eller helt, beroende på frågeställning.

För att bedöma statusen på den bevarade äldre markhorisonten med avseende på fyndinnehåll och -spridning avbanades en mindre yta av i anslutning till detta. Lagret handgrävdes rutvis med grävsked. Fynd från lagerytan tillvaratogs som dateringsunderlag. Eftersom informationsvärdet hos den äldre markhorisonten bedömdes som lågt banas detta av för att synliggöra underliggande anläggningar. Metalldetektering genomfördes eftersom det vid senare tids undersökningar har visat sig att metalldetektering av både matjordens undre del, anläggningar och ”kulturlager” har gett betydande informationstillskott både vad gäller datering och verksamhet i förhållande till insatsens storlek.

Sökschakt grävdes också med maskin för att avgränsa fornlämningen. Totalt avbanades ca 1270 m², i dessa ingick ca 110 löpmeter sökschakt (fig. 3).

För datering av lämningarna utfördes också 4 stycken ¹⁴C-analyser av träkol från anläggningarna vilket tidigare analyserats med avseende på vedartsbestämning och egenålder.

Alla anläggningar dokumenterades med totalstation och data bearbetades och lagrades i det digitala fältdokumentationsprogrammet Intrasis. Tillvaratagna fynd registrerades i samma program, liksom all övrig dokumentation. Fotodokumentationen gjordes med digitalkamera.

Särskild undersökning

Målsättningen med den särskilda undersökningen var att dokumentera de kvarvarande delarna av den järnåldersgård som framkom vid förundersökningen. Slutundersökningen inriktades således mot att nå fram till ny kunskap om bl.a. gårdsorganisationen och bebyggelsestrukturen i Skånes kustområden under järnålder.

Vi ansåg att en mindre undersökning av kvarvarande delar kunde ge ett viktigt bidrag till förståelsen av hur ett gårdsläge är organiserat rumsligt i en strandnära miljö. En annan naturlig fråga var om läget vid havet medfört en näringsstrategi på gården som varit inriktad mer på maritima resurser än jordbruk och boskapsskötsel. Ytterligare en fråga var om boplatsläget varit förbehållet en särskild grupp i samhället. De två sista frågorna torde dock vara svåra att besvara utifrån undersökningen.

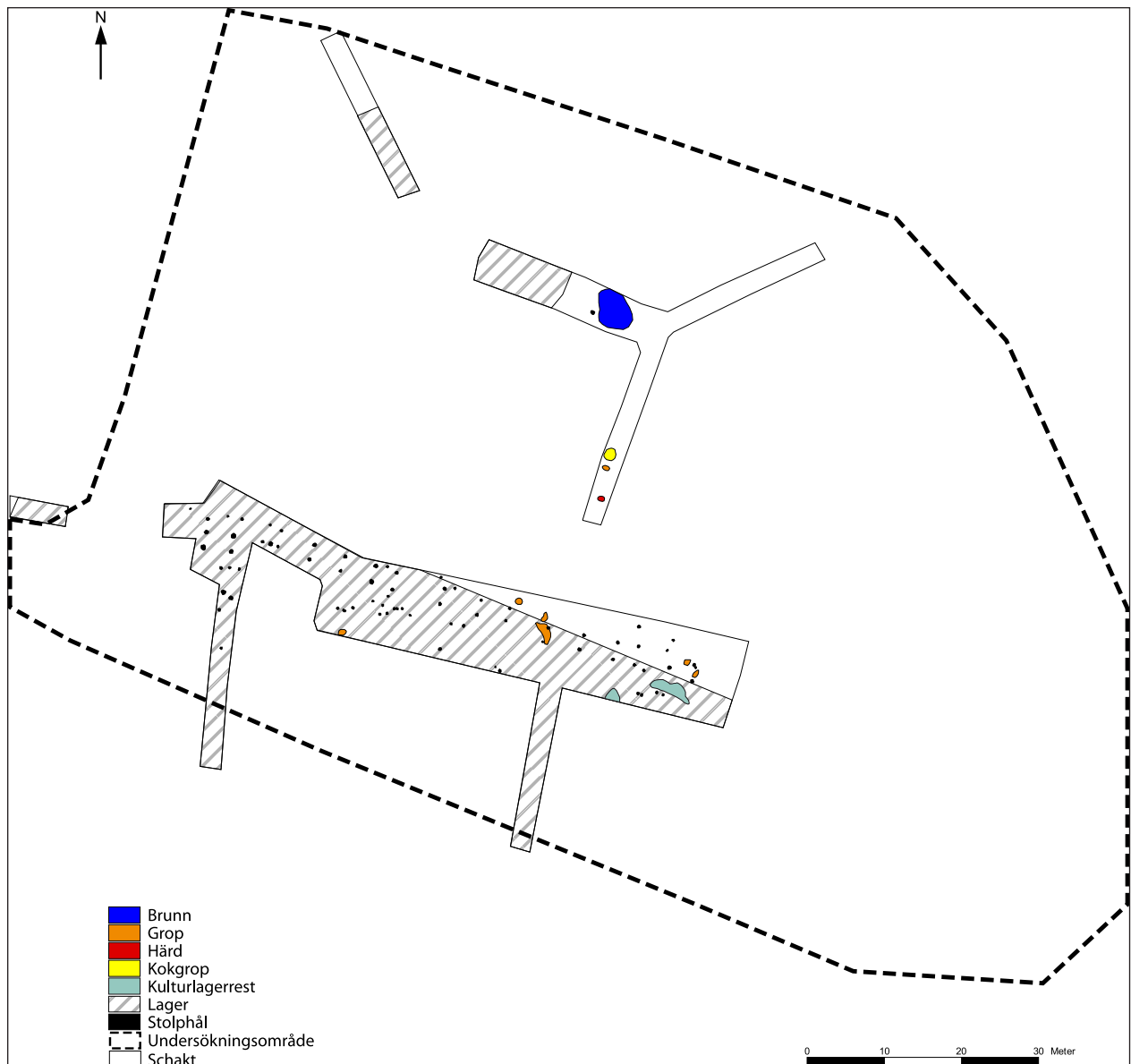

Fig. 3. Schaktplan från förundersökningen med schakt och anläggningar.

De arkeologiska tema som UV Syd ansåg att denna undersökning kunde bringa ny kunskap kring är förändringar av gårdsorganisation, bebyggelse och landskapsutnyttjande under järnålder. Undersökningen syftade till att visa hur en strandnära gård på Skånes sydkust är organiserad under yngre järnålder. Syftet med den arkeologiska slutundersökningen var att erhålla ett nytt källmaterial som kunde jämföras med och kontrasteras mot resultaten från t.ex. Ystadsprojektet, projekt Väst kustbanan och RV 17 i västra Skåne, Västervång i Trelleborg i södra Skåne, samt projekt E22 i landskapets nordöstra del. Även resultaten från Öresundsförbindelsen och Citytunnelprojektet samt det pågående projektet vid Gyllins trädgårdar utanför Malmö kommer att kunna användas för samma syfte.

Metoden för undersökningen var att maskinavbana stora ytor kring de under förundersökningen framtagna husen och att därefter främst ytdokumentera de framtagna anläggningarna. Ett mindre antal jordprover och kolprover insamlades för analys. Liksom vid förundersökningen dokumenterades anläggningar med totalstation och data bearbetades och lagrades i det digitala fältdokumentationspro-

grammet Intrasis. Tillvaratagna fynd registrerades i samma program, liksom all övrig dokumentation.

Resultat

Förundersökning

Schaktdjupet varierade mellan 0,3 och 0,4 meter. Vid förundersökningen påträffades på flera ställen ett lager direkt under ploglagret. Detta lager fick skilda identiteter beroende på i vilket schakt det framkom. Lagret var oftast tunt men ställvis var det upp till 0,2 meter tjockt. Möjligen kan lagret längst i norr vara spåren av en äldre odlingsyta (fig. 4).

I schakten framkom totalt knappt 100 boplatsanläggningar som en härd, en kokgrop, en brunn, gropar och stolphål (fig. 3). Flertalet stolphål ingick i vad som då tolkades som fyra korta hus varav tre låg på rad. Husen daterades preliminärt utifrån stolpsättningen till yngre romersk järnålder eller folkvandringstid (Artursson 2005a, s. 111ff). Husen kom efter den särskilda undersökningen att omtolkas. Samtliga hus låg i den sandiga södra delen av undersökningsytan. Vid förundersökningen påträffades endast enstaka väggstolphål.

Vid förundersökningen undersöktes de flesta av anläggningarna. Den stora anläggningen som tolkades som en brunn undersöktes inte varför tolkningen vilar på osäker grund. I anläggningarna och kulturlagren påträffades små skärvor keramik, flintföremål, knacksten av bergart, järnföremål, en järnsölja, obränt ben och brända ben. Fynden var förhållandevis få, 29 fyndposter. Keramikfynden bestod av små skärvor som inte kunde dateras närmare än till förhistorisk tid. Totalt påträffades 157 gram keramik som bör representera flera kärl. Järnföremålet och järnsöljan har inte heller kunnat dateras. Flintföremålen utgjordes mest av avslag. Därutöver påträffades ett spån, en kärna och två skärredskap. Flintspånet torde ha en mesolitisk eller neolitisk datering. I övrigt bör merparten av flintorna vara slagna under brons eller järnålder. Samtliga ben påträffades i kokgropen A250. Benen genomgick en översiktlig osteologisk bedömning av Annica Cardell. Enligt henne kunde endast en tand från nötkreatur artbestämmas. Den sammantagna bilden av forn lämningen efter förundersökningen var att den utgjorde en kortvarig bosättning med en koncentrerad bebyggelse och kringliggande aktivitetsyta.

Särskild undersökning

Slutundersökningen ägde rum i form av en utvidgning av förundersökningsytan, plandokumentation av påträffade anläggningar samt undersökning av utvalda anläggningar. Schaktutvidgningen omfattade 2 174 m². Alven bestod i huvudsak av sand. I schakten påträffades ytterligare 81 stolphål, 11 gropar 1 kokgrop och ett fåtal kulturlagerrester. Nära nog samtliga stolphål ingick i tolkningsbara strukturer (fig. 5).

Totalt visade sig gården bestå av tre treskeppiga hus varav två kan betecknas som multifunktionella medan det tredje förmodligen har varit en förrådsbyggnad och en mindre kvadratisk stolpbyggd förrådsbyggnad. Därutöver påträffades ett tvåskeppigt hus från senn-

Fig. 4. Lager 200.

neolitikum. Husen omtolkades och omdaterades delvis efter slutundersökningen. De treskeppiga husen och fyrstolpshuset låg på rad med en östvästlig utsträckning medan det tvåskeppiga huset hade en nord-sydlig orientering. Vid den särskilda undersökningen framkom bland annat spår av väggar i form av stolphålsrader till två av husen.

Hus 1 var 12 meter långt och bestod av 8 parvis placerade stolphål efter den inre takbärande konstruktionen (fig. 6). Huset är svårdateerat och typologiskt sett kan det endast sägas vara från järnålder.

Hus 2 var 28 meter långt och 6,5 meter brett (fig. 7). Den inre takbärande konstruktionen bestod av 14 parvis ställda stolpar samt en omstolpad stolpe. Stolpsättning i den inre takbärande konstruktionen var rak men grupperad vilket skapade ett större rum centralt i huset där spannet mellan bockarna var 6,5 meter långt. Huset har haft raka ytterväggar. Resterna av husets norra vägg bestod av 17 stolphål på rad medan den södra väggen bestod av enstaka stolpar. En ingång markerad av två stolpar fanns på södra långsidan vid det kortaste spannet i huset. Byggnaden kan på typologiska grunder hänföras till yngre järnålder (jfr Artursson 2005a). Huset har varit multifunktionellt och rymt såväl bostad, fähus och förrådsutrymmen.

Hus 3 var ett närmast kvadratisk fyrstolpshus där avståndet mellan stolparna var 2 respektive 2,5 meter. Möjligen har hus 3 och hus 2 varit förenade med varandra med t. ex ett tak över ett vagnslider, kanske de t.o. m. bör betraktas som ett hus. Att så inte har gjorts här beror endast på en svag skevhet i konstruktionen som är uppenbar i plan men förmodligen skulle vara knappt skönjbar på en verklig byggnad.

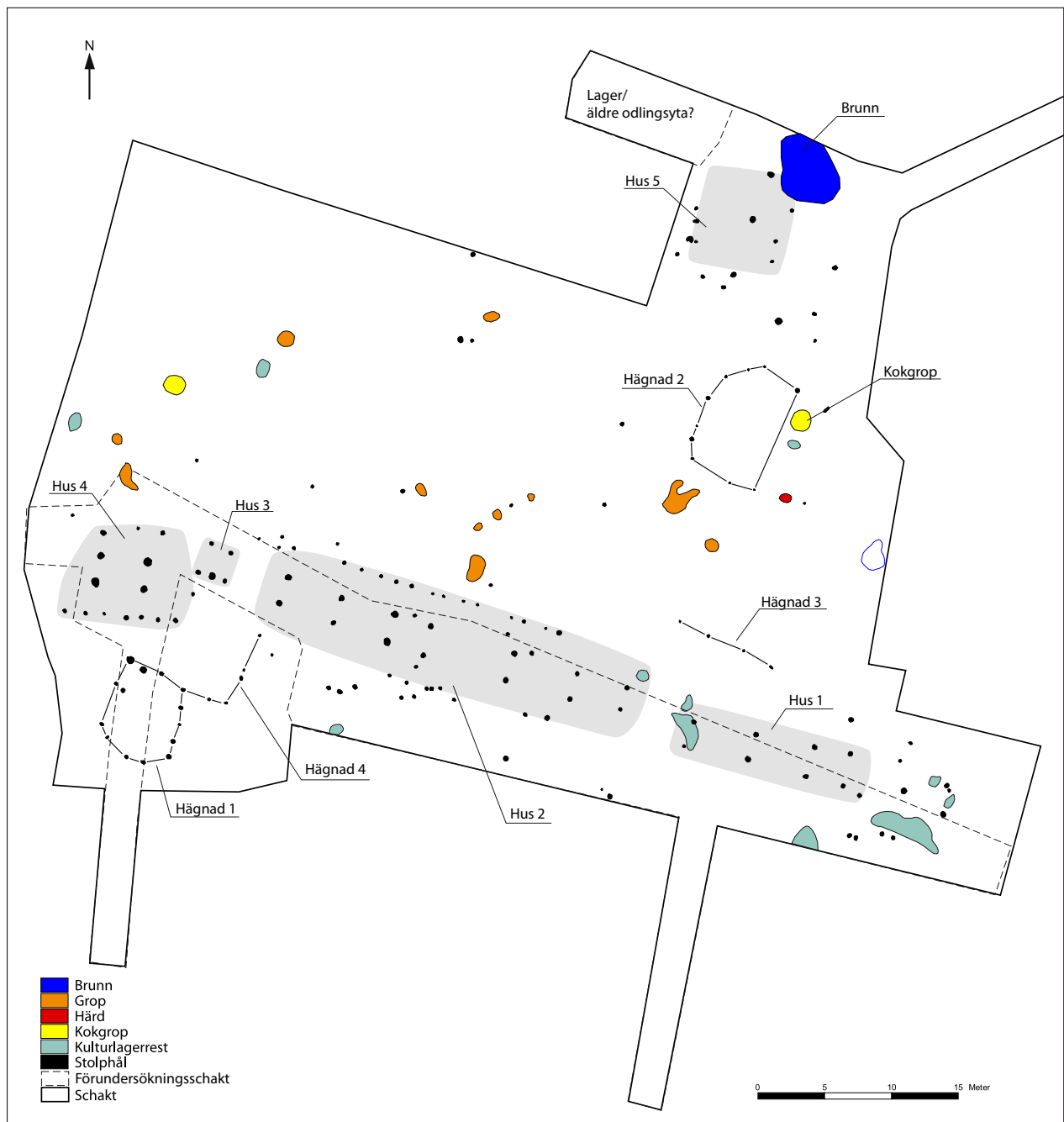

Fig. 5. Schaktplan från den särskilda undersökningen.

Hus 4 var en liten treskeppig byggnad som hade en inre takbärande konstruktion som endast bestod av fyra stolpar. Runt stolparna har en stenskoning legat. Huset var ca 9 meter långt och 6,5 meter brett. Till huset fanns även spår av väggstolpar utmed såväl norra som södra långsidan. Husväggen var tydligast i söder i form av en 8,5 meter lång stolphålsrad. Huset bör förmodligen på typologiska grunder hänföras till vendel eller vikingatid och har förmodligen fungerat som förråd eller fähus.

Lämningarna av hus 5 var mer diffusa. De bestod av tre stolphål på rad med nordsydlig utsträckning samt ett fåtal väggstolphål. Utifrån stolphålens placering som överstämmer med långhuset i Tingshögsbacken bör det dateras till senneolitikum (Tesch 1993, s. 101).

Fig. 6. Hus 1 foto.

Fig. 7. Hus 2 foto.

På boplatsen fanns även stolphålsstrukturer som föreslås ha varit hägnader (fig. 5). Struktur 1 var en oval hägnad bestående av 10 stolphål som inhägnade en oval yta 7x6 meter stor (fig. 8). Förslagsvis har den fungerat som en djurfålla eller så har hägnaden skyddat en mindre odlingstäppa. Fållan ligger i nära anslutning till hus 2 och 4. Hägnad 2 bestod av 11 stolphål och var C-formad. Sannolikt har även denna hägnad ursprungligen varit oval. Den tolkas här som resterna av en 10x7 meter stor oval djurfålla. Spåren efter hägnad 3 bestod av en 8 meter lång rak stolphålsrad norr om hus 1. Denna struktur skulle också kunna tänkas ha varit en torkställning för hudar, fisk eller fiskeredskap som nät eller ryssjor. Hägnad 4 var en svängd struktur bestående av 4 stolphål som förenar hus 2 med fållan, hägnad 1. Övriga anläggningar som gropar och kokgropar var få på gårdsytan. De flesta låg norr om husen. Av utredningsresultaten att döma förefaller det som om det finns få anläggningar i närområdet överhuvudtaget. Detta antyder en kortvarig bosättning. Täckgropar saknades vilket var naturligt eftersom alven mestadels bestod av sand. En större outgrävd grop, A229, i norr kan sannolikt ha varit gårdens brunn. Anmärkningsvärt är också att inga fler härdar framkom än den som påträffades vid förundersökningen.

Fynd påträffades huvudsakligen som lösfynd ur kulturlager och matjord, men även i enstaka anläggningar. Fyndmaterialet utgörs av flintavslag, en flintskrapa, keramik, lerklining och brända ben. Delar av keramiken är av neolitisk karaktär medan resten inte låter sig dateras närmre än till förhistorisk tid. Ett av de brända benen var ett skulderbladsben, bogben, av nöt (Arcini muntligen). Benen påträffades i kokgropen A2534.

Fig. 8. hägnad 1 foto.

Analyser

Inga av husen föreföll ha brunnit. Istället förefaller stolparna i husen ha fått ruttna på plats medan husen förföll eller så har de rykts upp när husen övergavs. Fyllningarna var påfallande humösa men kolfattiga (fig. 9). Träkol och fröer fick därför floterat fram ur jordprov från stolphålens fyllningar. Metoden är behäftad med källkritiska problem därför att det är omöjligt att veta om materialet som skickades för analys är sekundärdeponerat. I flera fall visade det sig att så var fallet.

I samband med förundersökningen skickades 4 träkolsprover först till Ulf Strucke vid UV Mitt för vedartsanalys. Därefter sändes proverna vidare till Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet Avd för jonfysik vid Uppsala universitet för ¹⁴C-datering. I tre fall utgjordes materialet av framfloterat kol ur stolphålsfyllningar. Vedartsanalysen visade att träkolet från kokgropen A250 utgjordes av en kvist av salix som var rötad innan förbränning. ¹⁴C-dateringen hamnade med två sigmas noggrannhet i övergången mellan vendel och vikingatid 690 till 950 e.Kr. (Ua-28336). Träkol från stolphålet A 592 i hus 1 utgjordes också av Salix. ¹⁴C-dateringen gav en ung datering med 2 sigmas noggrannhet, 780–990 e.Kr. (Ua-28337). Kolet från Stolphål A1206 i hus 2 hade en läderliknade struktur och bestod sannolikt av hårt sammanpressad innerbark. Det gick tyvärr inte att datera, Ua-28335. I stolphålet A1217, också det i hus 2, bestod träkolet av almbark som blivit kraftigt rötad innan förbränningen. Dateringen av kolprovet med 2 sigmas noggrannhet hamnade i intervallet 90 f.Kr. till 80 e.Kr. alltså föreromersk järnålder till äldre romersk järnålder (Ua-28334).

Fig. 9. Stolphål 758

Vid den särskilda undersökningen togs jordprover från de stolphål som undersöktes. Kolprov togs från fyllningen i kokgropen. Jordproverna floterades för att få fram daterbart material. I två stolphålsfyllningar påträffades sädeskorn. I stolphålet A2280 fanns ett frö av sädesslaget skalkorn. I stolphålet A2269 fanns flera korn av skalkorn och ett frö av råg. I övrigt fanns mällor, förmodligen svinmälla, i de flesta proven (Lagerås muntlig information). Två fröer samt träkol från kokgropen skickades för ¹⁴C-datering. Träkolet från stolphål A1356, ingående i hus 2, bestod av bark från lövträd. Dateringen hamnade med 2 sigmas noggrannhet mellan 920 f.Kr. och 800 f.Kr. (Ua-28465).

Träkol av al från kokgropen A2534 daterades med 2 sigmas noggrannhet till mellan 770 och 970 e.Kr. (Ua-28466). Skalkorn från stolphålet A2269 ingående i hägnad 1 daterades med 2 sigmas noggrannhet till perioden mellan 680 och 890 e Kr (Ua-28467) medan dateringen av skalkorn från fyllningen i stolphål A2341 också det ingående i den ovala hägnaden nr 1 hamnade med 2 sigmas noggrannhet från 1980 till 1750 f.Kr. (Ua-28468). Hägnad 1 hör rumsligt ihop med järnåldershusen på platsen varför den yngre dateringen antas datera konstruktionen medan den äldre dateringen antas representera sekundärdeponerat material. Dateringarna av kolproverna från hus 2 överstämmer inte med en datering av huset utifrån dess stolpsättning. Detta beror förmodligen på att sekundärdeponerat material från stolphålsfyllningarna daterats.

Utvärdering efter förundersökningen

Undersökningarna utfördes i varmt och mestadels torrt väder. Detta kan ha gjort det svårare att upptäcka spår av husväggar. Jordprov från flera stolphål i husen floterades för att finna daterbart material och för att utvärdera potentialen för makrofossilanalys. Proverna genomfördes också efter fiskben. Endast ett fåtal prover innehöll fröer och träkol men inga innehöll fiskben.

Det kustnära läget är förvånande mot bakgrund av att yngre järnåldern anses ha varit en orolig och krigisk tid där fejder, raider och röveri varit vanligt förekommande. Få kustnära boplatser från tidsperioden är tidigare undersökta. En del mindre undersökningar har genomförts. UV Syd har undersökt ett fåtal lämningar från järnålder i strandnära läge varav de flesta påträffats på Skånes sydkust och inom Ystads och Trelleborgs medeltida stadsområden (Jacobsson 2000). På västkusten har ett fåtal strandnära boplatser undersökts i Vellinge och Bjärreds kommuner. Dessutom har en aktivitetsyta på Hallands Väderö påträffats. Vid undersökningarna av Öresundsförbidselens påträffade man inga järnåldershus i kustzonen efter förromersk järnålder (jfr Björhem & Magnusson Staaf 2006, s. 65). En av de få kustnära boplatser som varit föremål för en mer problematiserande studie är Hammarsnäsområdet boplatser från tiden kring Kr. födelse varav den vid Lilla Hammar var belägen endast 500 meter från stranden (Pettersson 2002). Ett exempel på en kustnära vikingatida boplats av ordinär karaktär i Trelleborgsområdet är Ståstorp belägen drygt en kilometer från stranden (Jacobsson 2002). Strandboplatsen inom nuvarande Trelleborg med en huvudsaklig datering till 700- och 800-tal har en helt annan karaktär än den aktuella boplatsen. Här do-

minerar verkstäder i form av grophus även om enstaka stolphus också påträffats (Jacobsson 1999; Carlie 2007, s. 107f). Två av de treskepiga stolpbyggda husen hade dateringar som sträcker sig in i vendeltid (Jacobsson 1999, s. 36f). Även järnåldersbebyggelserna vid Östra torp (Stjernquist 1988) och Tankbåten (Strömberg 1978) vilka båda var anlagda på strandvallen bestod av grophusbebyggelse, så också boplatser vid mynningen av Lödde å (Söderberg muntligen). Dessutom finns ytterligare ett antal boplatser på Skånes östkust (Strömberg 1978, s. 95; Callmer 1986, s. 186ff). Rent källkritiskt kan avsaknaden av stolpbyggda hus på många strandboplatser bero på att endast små ytor har undersökts. Det är möjligt att stolpbyggda hus skulle påträffas på dessa platser om större matjordsavbaningar gjordes. De boplatser som beskrivits ovan kan indelas i två grupper. Den första kan betecknas som kustbosättningar. Dessa är av agrar karaktär och skiljer sig i sitt byggnadsbestånd inte från boplatser belägna i inlandet. Kustbosättningarna ligger indragna någon kilometer inåt land. Strandbosättningarna däremot är anlagda på eller i omedelbar anslutning till strandvallen.

Den aktuella boplatserna framstår alltså som en i nuläget ovanlig strandbosättning med stolpbyggda hus men i avsaknad av grophus. En mindre undersökning av kvarvarande delar torde kunna ge ett viktigt bidrag till förståelsen av hur ett gårdsläge är rumsligt organiserat i denna miljö. En annan naturlig fråga är om läget vid havet medfört en näringsstrategi på gården som varit inriktad mer på maritima resurser än på jordbruk och boskapsskötsel. Man måste också fråga sig om denna bosättning har varit permanent eller ett säsongvis använt fiskeläge. Studier av fiskben från sydvästska järnåldersboplatser har antytt att fisket bedrivits som ett kustnära garnfiske och att sillfisket redan då var betydande (Cardell 2005, s. 355). Att det analyserade träkolet föreföll rötat innan förbränning antyder att man har eldat med drivved på platsen.

Efter förundersökningen förslogs att en mindre kvarvarande yta om ca 2 000 m² av forn lämningen skulle bli föremål för en särskild undersökning med begränsad omfattning (jfr fig. 3 & fig. 5). UV Syd föreslog att insatserna huvudsakligen borde innefatta avbaning och ytdokumentation. Orsaken till detta var att lämningarna i de under förundersökningen upptagna schakten kunde betraktas som färdigundersökta. Däremot fanns delar av den förhistoriska gården kvar mellan schakten. En ytkartering av denna del ansågs viktig för att kunna bedöma boplatsens struktur.

En sista utvärdering

Resultaten från den särskilda undersökningen kom att justera en del av vår tolkning av boplatserna som i huvudsak ändå var riktig. Platsen har huvudsakligen använts under yngre järnålder men också varit en boplatser under neolitikum. Stenåldersboplatserna manifesteras endast i form av lösfynd, en ¹⁴C-datering och av dåligt bevarade lämningar av ett tvåskeppigt hus från senneolitikum. Möjligen har de boende på gården begravts i någon av högarna eller flatmarksgravarna på strandvallen. Den senneolitiska gården förefaller vara en ensamgård med kort livslängd som etablerats under en expansionsfas av den senneolitiska bebyggelsen i området. Under senneolitikum var variationen av storleken på gårdar och hus stor och det fanns sannolikt såväl ensamgårdar som större byliknande strukturer (Artursson 2005b, s. 92).

Flertalet av lämningarna härrörde från den mindre bosättningen från järnålder, vilken utifrån hustypologi och ¹⁴C-dateringar av träkol och sädeskorn preliminärt kan dateras inom ramen för tidsperioderna folkvandringstid, vendel och vikingatid. ¹⁴C-dateringarna av skalkorn från hägnad 1 till senneolitikum eller äldre bronsålder får anses visa på sekundärdeponerat material som dock styrker aktiviteter på platsen under den första bosättningsfasen. Skalkorn från ett stolphål i hus 2 daterades till yngre bronsålder. Det visar att odling eller andra aktiviteter förekommit på platsen också under denna tid. Detta material har sedan sekundärdeponerats i stolphålet. Ett annat analyserat prov från samma hus daterades till perioden förromersk järnålder III – äldre romersk järnålder. Provet representerar sannolikt en röjningsfas i området eftersom huset utifrån dess stolpsättning bör dateras till folkvandringstid, vendel eller vikingatid. Kol från hus 1 daterades till vikingatid. Dateringen motsägs inte av husets stolpsättning även om dateringen utifrån denna är betydligt vidare. ¹⁴C-dateringen som innebär en betydande precisering bedöms vara korrekt. På den vendel/vikingatida gården har nötboskap funnits. Kött från dessa har tillagats på platsen i kokgropar. Under yngre järnålder har skalkorn och råg odlats och konsumerats.

Järnåldersgården har legat endast 70 meter från det som på 1700-talet var strandäng, ca 300 meter från dagens strandlinje och 400 meter från Dalköpingeån som mynnar ut sydväst om boplatsen. Gården synes ha etablerats under vendeltid och ha övergivits under 900 talet men det är inte omöjligt att alla järnåldershus på boplatsen är mer eller mindre samtida. En annan möjlighet är att hus 2 och fyrstolpshuset representerar etableringsfasen medan hus 1 och hus 4 representerar en senare fas. I kustzonen ligger som vi tidigare antytt yngre järnålderns gårdar i ofta indragna en bit från stranden.

¹⁴C-dateringarna från yngre järnålder är förvånande. Detta i synnerhet som grophus saknas på platsen trots att de brukar vara ett vanligt inslag på gårdar från vendel och vikingatid. Grophus från dessa tider påträffas också ofta vid stranden medan treskeppiga gårdshus vanligen ligger indragna en bit från kusten (Ericson 2007, s. 115ff). Grophusbebyggelse, och särskilt den kustnära, förknippas ofta med icke agrara aktiviteter som hantverk och finns dessutom ofta på säsongsmässigt använda handelsplatser. I Dalköpinge är som vi sett förhållandet omvänt. Vad beror då detta på? Den aktuella boplatsen förefaller vara av rent agrar karaktär och permanent. Trots dåliga bevaringsförhållande för ben och makrofossil påträffades ett fåtal ben och sädeskorn. Det är möjligt att mindre fiskben inte bevarats i sanden. Benmaterialet antyder att bosättarna slaktade och åt nötboskap medan förekomst av sädeskorn indikerar att de odlade och konsumerade spannmål. Med reservation för de felkällor som bevaringsförhållanden kan ge upphov till kan man konstatera att det däremot saknas material som antyder att handel, hantverk eller fiske bedrivits på platsen. Rent näringsgeografiskt ligger gården optimalt i landskapet med tillgång till tre olika ekologiska och ekonomiska nischer nämligen hav, strandäng och åkermark.

Frågan är om inte järnåldersgården kan tolkas som en nygrundad boplats/produktionsenhet med marginell placering inom en storgårdsområde till vilken den också står i ett beroendeförhållande. De boende bör av det marginella läget att döma ha befunnit sig i en beroendeställning till de på storgården. Kanske har gården bebotts av en livegens eller en frigiven träls hushåll. Den relativt sett stora och

välbyggda gården talar förvisso mot att dess bosättare tillhört en lägre samhällskategori. Sten Skansjö har påvisat att hela Dalköpinge by ägts under medeltiden av den danska högadelssläkten Galen (Skansjö 1983, s.180). Möjligen kan man här ana en aristokratisk storgård med rötter i yngre järnålder. Den geografiska placeringen av gårdarna skulle således avspegla även de boendes sociala avstånd från varandra i samhället. Inom storgårdens intressesfär kan det tänkas ha förekommit ett redistributivt system för naturprodukter från underordnade gårdar belägna i skilda ekonomiska zoner. Trots en hög grad av självförsörjning kan ett visst mått av specialisering ha funnits på gårdarna. Den aktuella boplatsens människor kan, trots att inget i fyndmaterialet talar härför, utifrån dess läge tänkas ha sysslat med fiske. Det måste betänkas att grävinsatserna var måttliga. Strandängarna måste ha givit gott bete varför också boskapsskötsel kan föreslås som de boendes huvudsyssla. Denna hypotes ger fyndmaterialet ett visst stöd för. Undersökningen visar också att strandsittarna har odlat råg och skalkorn. Några tiotal meter norr om husen förefaller de ha haft en mindre åker. Här låg också en anläggning som tolkades som gårdens brunn.

De boende på gården kan dessutom tänkas ha fungerat som strandvakter likt de som figurerar i Beowulf-eposet. I detta framgår det förövrigt tydligt att såväl kung Hrotgars som kung Hygelacs hallar inte var belägna vid stranden utan en bit inåt land på gångavstånd från denna. Strandväktaruppgiften har de boende på gården skött utöver de rent produktionsmässiga sysslorna.

Köpingeorterna i Skåne har setts som säsongvis använda handelsplatser och föregångare till de medeltida städer som ofta kom att anläggas i dess närhet. Eftersom boplatsen ligger på Dalköpinge bys ägor men också ligger nära både Mellanköpinge och Kyrkoköpinge måste detta förhållande kommenteras. Frågan om vad en köpingeort är och deras datering har senast behandlats av Bengt Söderberg som i sin studie också specifikt har kommenterat de ovan nämnda orterna tillsammans med en fjärde köpingeort i området, Västra köpinge (Söderberg 2000).

Samtliga kända Köpingeorter är belägna inom Lunds stift. De utgör områden inom vilka icke agrara aktiviteter som handel och hantverk har ägt rum i ett långtidsperspektiv, från mitten av vendeltid till högmedeltid. Bengt Söderberg ifrågasätter att orterna skulle ha ett gemensamt ursprung. Flera köpingeorter har ett nära samband med kungamaktens platser som kungalev under 1000- och 1100-talen. I vissa fall är sambandet starkt i andra fall kan man tänka sig konkurrens eller ett motsatsförhållande. Borgen i Trelleborg representerar kungamaktens etablering i området medan upprättandet av kungalevet Gylle ca 4 km inåt landet får ses som dess konsolidering under sent 1000-tal.

Bengt Söderberg argumenterar mot att köpingeorterna uppfattas som föregångare till de medeltida städerna och vill istället se företeelserna som delvis kronologiskt parallella.

Bengt Söderberg anser att Dalköpinge är en sent tillkommen köpingeort som uppstår någon gång mellan 1100 och 1350. Namnen och byarna Mellanköpinge och Västra köpinge anses som sekundärt bildade medan kyrkbyarna Dalköpinge och Kyrkoköpinge anses äldre. Vid Kyrkoköpinge finns ett gravfält från vikingatid. Dalköpinge ligger som många andra köpingeorter utmed en å men en bit inåt landet. Vid stranden nära Dalköpingeåns mynning ligger ruinen av Lübeckerkapell. Söderbergs föreslår att detta bör sättas i samband med säsongsmässigt fiske och handel kring åmynningen under högmedeltid och i en möjlig konkurrens med köpstaden Trelleborg (Skansjö 1983,

s. 180; Söderberg 2000, s. 300f). Eftersom den aktuella boplatsen var äldre och dessutom av agrar karaktär så motsäger resultaten härifrån inte Bengt Söderbergs tolkning.

Det är ett tydligt mönster att kustbosättningarna överges i Skåne under 900-talet (Callmer 1986, s. 201). Detta har ansetts bero på osäkra tider på grund av instabila politiska förhållanden i närområdet. Detta medförde i sin tur risk för angrepp av sjörövare från andra delar av östersjöområdet med plundring och kidnappningar som följd. Men frågan är om detta kan vara orsaken till att kustbosättningarna flyttade. Tiderna har varit osäkra även innan, vilket bland annat alla vapenofferfynd i Sydskandinavien visar liksom skriftliga källor. Strandläget för den aktuella boplatsen bör ha inbjudit till överfall från havet. Boplatsen bör ha varit synlig från havet om inte en smal träridå skymde husen. En intressant iakttagelse i detta sammanhang är att anläggningarna på gården företrädesvis finns norr om husen, mot land. Här finns kokgroparna och härden. Gårdsplanen vänder sig således inåt land. Eftersom husen inte har bränts ned finns det inte heller några tecken på att gården har utsatts för anfall. Under yngre romersk järnålder och folkvandringstid och vendeltid förefaller strider och fejder till viss del vara ritualiserade. Målet för bränning och förstörelse var främst en annan stormans hallbyggnad medan plundring av hans ägodelar och boskap hade lägre prioritet (Herschend 1998, s. 35). Om så har varit fallet har de underlydande människorna suttit i relativ säkerhet på sin gård vid stranden. Vi kan inte utesluta att strandhugg skett på platsen. Den kortvariga gården kan ha flyttats under ordnade former till platsen för den medeltida byn, så som skett på många håll i Skåne under vikingatid. Det är tänkbart att husen på gården lämnades att förfalla som byggnaderna på Svartesjö gård gör idag (fig 10).

Fig. 10. Ekonomibygnad i Svartesjö gård.

Referenser

- Artursson, M. 2005a. Böndernas hus. I: Carlie, A. (red.) *Järnålder vid Öresund. Band 1. Skånska spår – arkeologi längs Väst kustbanan*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Artursson, M. 2005b. Gårds och bebyggelsestradition. I: Lagerås, P & Strömberg, B. (red). *Bronsåldersbygd. Skånska spår – arkeologi längs Väst kustbanan*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Björhem, N. & Magnusson Staaf, B. 2006. Långhuslandskapet. En studie av bebyggelse och samhälle från stenålder till järnålder. Öresundsförbindelsen och arkeologin. *Malmöfynd Nr 8*. Malmö Kulturmiljö.
- Callmer, J. 1986. To Stay or to Move. Some Aspects of the Settlement Dynamics in Southern Scandinavia in the Seventh to twelfth Centuries A. D. with special Reference to the Province of Scania, Sothern Sweden. *MLUHM 1985–1986*.
- Cardell, A. 2005. Näring från havet. I: Carlie, A. (red.) *Järnålder vid Öresund. Band 1. Skånska spår – arkeologi längs Väst kustbanan*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Carlie, A. 2007. I skuggan av Trelleborgen. I: Larsson, S & Arcini, C. (red.) *En arkeolog i Trelleborg*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Ericson T. 2007. Varför ligger det grophus i Trelleborg. I: Larsson, S & Arcini, C. (red.) *En arkeolog i Trelleborg*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Herschend, F. 1998. *The Idea of the Good. Opia 15*. Uppsala.
- Jacobsson, B. 1999. Arkeologiska undersökningar. Trelleborgen i Trelleborg. Förhistoriska boplatsslämningar och gravar, vikingatida ringborg och medeltida bebyggelse lämningar. Skåne; trelleborg, kv Gröninge, kv Kråkvinkeln, Bryggaregatan och Svenstorp sgatan. Riksantikvarieämbetet *UV Syd Rapport 1999:93*.
- Jacobsson, B. 2000. *Järnåldersundersökningar i Sydsverige. Katalog för Skåne, Halland, Blekinge och Småland*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Jacobsson, B. 2002. Ståstorp – En gård från sen vendeltid och vikingatid. I: Mogren, M. (red.) *Märkvärt, medeltida. Arkeologi ur en lång skånsk historia*. Riksantikvarieämbetet Skrifter No 43. Stockholm.
- Kriig, S. 1993. Arkeologisk utredning. Skåne, Kyrkoköpinge sn, Österjär 1:173 m.fl. 1991. *Rapport ATA*.
- Lagergren, A. 2007. Arkeologisk utredning. Dalköpinge 6:15. Skåne, Dalköpinge socken, Dalköpinge 6:15, RAÄ 30 och 35, Trelleborgs kommun. Dnr 421-4429-2006. Riksantikvarieämbetet *UV Syd Rapport 2007:17*.
- Löfgren, A. 1992. Dalköpinge 26:1. Dalköpinge sn. Fornlämning 6, 13 och 25. Skåne 1992. *Rapport ATA*.
- Nagmér, R. B. 1983. Dalköpinge 26:1. Dalköpinge sn. Skåne. *Rapport ATA*.
- Pettersson, C. B. 2000. Kustens mångsysslare. Hammarnäsområdets bosättningar och gravar i äldre järnålder. I: Carlie, A. (Red), *Skånska regioner. Tusen år av kultur och samhälle i förvandling*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Skansjö, S. 1983. *Söderslätt genom 600 år. Bebyggelse och odling under äldre historisk tid. Skånsk senmedeltid och renässans 11*. Lund.

- Strömberg, M. 1978. En kustby i Ystad – före stadens tillkomst. *Ystadiana* 1978.
- Stjernquist, B. 1988. On the Iron Age Settlement at Östra Torp and the Pattern of Settlement in Skåne during the Iron Age. *MLUHM* 1987–1988.
- Söderberg, B. 2000. Vad är en köpingeort? I: Söderberg, B & Svanberg, F. *Porten till Skåne. Löddeköpinge under järnålder och medeltid.. Arkeologiska studier kring Borgeby och Löddeköpinge* 2. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Tesch, S. 1993. *Houses, Farmsteads and Long-term Change. A Regional Study of prehistoric Settlements in the Köpinge Area, in Scania, Southern Sweden*. Uppsala.

Administrativa uppgifter FU

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-1209-2007.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-14001-07,
2007-04-03.

Projektnummer: (1420642) 10283.

Undersökningstid: 4–14 juni.

Projektgrupp: Håkan Aspeborg och Tyra Ericson.

Underkonsulter: Sydschakt ekonomisk förening, Ramirent, Ångströmlaboratoriet, Avd för jonfysik vid Uppsala universitet.

Exploateringsyta: 134 000 m².

Undersökt yta: 1 270 m².

Läge: Ekonomiska kartan, blad 1C 8h, edition 70, x 6140280
y 1335450.

Koordinatsystem: Rikets, RT 90 2,5 gon V.

Höjdsystem: RH 1900

Intrasisundersökning: 2007:041.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: 3 profiliritningar i skala 1:20 och foto U nr 3414.

Fynd: Fynd från förundersökningen LUHM nr 31607 1–29,

Administrativa uppgifter SU

Riksantikvarieämbetets dnr: 423-2492-2007.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-36202-07,
2007-07-30.

Projektnummer: (1420667) 10303.

Undersökningstid: 6–10 augusti.

Projektgrupp: Håkan Aspeborg och Tyra Ericson.

Underkonsulter: Sydschakt ekonomisk förening, Ramirent, Ångströmlaboratoriet, Avd för jonfysik vid Uppsala universitet.

Exploateringsyta: 134 000 m².

Undersökt yta: 3 065 m².

Läge: Ekonomiska kartan, blad 1C 8h, edition 70, x 6140280
y 1335450.

Koordinatsystem: Rikets, RT 90 2,5 gon V.

Höjdsystem: RH 1900

Intrasisundersökning: S2007:048.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: 2 profiliritningar i skala 1: 20 och foto U nr 3415:1–15.

Fynd: Fynd från förundersökningen LUHM nr 31608:1–10.

Anläggninstabell FU

Id	Anl. typ	Undersökt
100	Lager	
200	Lager	
218	Stolphål	X
229	Brunn	
250	Kokgrop	X
268	Grop	X
282	Härd	X
350	Kulturlagerrest	X
360	Stolphål	
371	Stolphål	
382	Stolphål	
392	Stolphål	
403	Stolphål	
413	Kulturlagerrest	X
451	Stolphål	
461	Stolphål	
469	Stolphål	
478	Stolphål	
489	Stolphål	
501	Grop	
515	Grop	
529	Stolphål	
537	Stolphål	
548	Stolphål	X
558	Stolphål	X
570	Stolphål	X
581	Stolphål	X
592	Stolphål	X
602	Grop	X
639	Grop	X
655	Stolphål	X
666	Utgår	X
677	Stolphål	
688	Stolphål	
696	Stolphål	
708	Grop	
719	Stolphål	
729	Stolphål	
739	Stolphål	
749	Stolphål	
758	Stolphål	X
770	Stolphål	
781	Stolphål	X
792	Stolphål	X
803	Grop	X
838	Lager	
842	Stolphål	
852	Grop	
873	Grop	
883	Stolphål	
893	Stolphål	
904	Stolphål	X
917	Stolphål	X

Id	Anl. typ	Undersökt
932	Stolphål	X
943	Utgår	X
951	Stolphål	X
958	Stolphål	X
969	Stolphål	X
983	Stolphål	X
996	Stolphål	X
1006	Stolphål	X
1016	Stolphål	X
1030	Stolphål	X
1043	Stolphål	X
1052	Stolphål	X
1063	Stolphål	X
1073	Stolphål	X
1086	Stolphål	X
1095	Utgår	X
1109	Stolphål	X
1118	Stolphål	X
1129	Stolphål	X
1140	Stolphål	X
1151	Utgår	X
1160	Stolphål	X
1172	Stolphål	
1185	Stolphål	X
1197	Stolphål	
1206	Stolphål	X
1217	Stolphål	X
1229	Stolphål	
1237	Stolphål	
1246	Stolphål	
1257	Stolphål	
1267	Stolphål	
1275	Stolphål	
1285	Stolphål	
1295	Stolphål	
1304	Stolphål	
1313	Stolphål	X
1325	Stolphål	X
1335	Stolphål	X
1346	Stolphål	X
1356	Stolphål	X
1366	Lager	
1380	Stolphål	X
1391	Stolphål	X
10002	Lager	
10005	Stolphus	
10006	Stolphus	
10007	Stolphus	
10008	Stolphus	
10009	Stolphål	X
10051	Stolphus	
10052	Hägnad	

Fyndtabell FU

Fyndnr.	Material	Sakord	Antal	Vikt	Kontext
1	Keramik	Kärl	1	13	200
2	Flinta	Avslag/avfall	1	13	639
3	Flinta	Avslag/avfall	2	13	200
4	Flinta	Kärna	1	70	10014
5	Flinta	Avslag/avfall	4	27	200
6	Flinta	Avslag/avfall	4	46	602
7	Flinta	Avslag	2	57	10013
8	Flinta	Avslag/avfall	2	15	655
9	Flinta	Redskap	1	6	478
10	Keramik	Kärl	2	71	200
11	Flinta	Avslag	1	3	200
12	Flinta	Avslag	1	9	1366
13	Flinta	Avslag	1	12	10002
14	Ben	Avfall	1	1	250
15	Ben	Avfall	10	1	250
16	Flinta	Avslag	2	5	210
17	Flinta	Avslag	1	1	592
18	Keramik	Kärl	1	8	413
19	Flinta	Avslag/avfall	12	141	200
20	Flinta	Spån	1	4	200
21	Keramik	Kärl	1	9	1366
22	Keramik		1	1	10002
23	Keramik	Kärl	3	13	602
24	Keramik	Kärl	1	15	413
25	Keramik	Kärl	1	20	200
26	Järn		1	16	0
27	Keramik	Kärl	1	7	10013
28	Bergart	Knacksten	1	484	932
29	Järn	Föremål	1	18	250

Anläggningstabell SU

Id	Anl. typ	Undersökt
100	Lager	
2001	Stolphål	
2012	Stolphål	
2020	Stolphål	
2029	Stolphål	True
2040	Stolphål	True
2048	Stolphål	
2057	Stolphål	
2066	Stolphål	
2074	Stolphål	True
2083	Stolphål	True
2092	Stolphål	
2103	Stolphål	
2120	Stolphål	True
2129	Stolphål	
2138	Stolphål	
2146	Stolphål	True
2155	Stolphål	
2164	Stolphål	
2173	Stolphål	
2214	Stolphål	
2223	Stolphål	
2232	Stolphål	
2241	Stolphål	
2251	Stolphål	True
2260	Stolphål	
2269	Stolphål	True
2280	Stolphål	True
2291	Stolphål	True
2300	Stolphål	True
2311	Stolphål	
2322	Stolphål	True
2333	Stolphål	True
2341	Stolphål	True
2351	Stolphål	True
2360	Stolphål	True
2369	Stolphål	True
2380	Stolphål	True
2391	Stolphål	True
2401	Stolphål	
2409	Stolphål	
2418	Grop	
2442	Grop	
2455	Kulturlagerrest	True
2469	Grop	
2487	Stolphål	
2496	Grop	
2509	Stolphål	True
2525	Stolphål	
2534	Kokgrop	True
2575	Grop	
2589	Stolphål	
2599	Stolphål	

Id	Anl. typ	Undersökt
2607	Grop	
2622	Grop	
2634	Stolphål	
2644	Grop	
2660	Kulturlagerrest	True
2679	Grop	
2729	Kulturlagerrest	True
2757	Grop	
2781	Stolphål	
2791	Stolphål	
2801	Stolphål	
2813	Stolphål	
2823	Stolphål	
2835	Grop	
2853	Stolphål	
2862	Stolphål	True
2871	Stolphål	
2880	Stolphål	
2889	Stolphål	
2900	Stolphål	
2910	Stolphål	True
2919	Stolphål	
2930	Stolphål	
2940	Stolphål	
2947	Stolphål	
2957	Stolphål	
2967	Stolphål	
2976	Stolphål	
2992	Stolphål	
3004	Stolphål	
3014	Stolphål	True
3026	Stolphål	
3036	Stolphål	
3045	Stolphål	
3054	Stolphål	True
3066	Stolphål	
3079	Stolphål	
3088	Stolphål	
3098	Stolphål	
3110	Stolphål	
3119	Stolphål	
3127	Stolphål	
3136	Stolphål	
3145	Stolphål	True
20016	Stolphus	
20017	Stolphus	
20018	Stolphus	
20019	Stolphus	
20020	Stolphus	
20021	Hägnad	
20022	Hägnad	
20023	Hägnad	
20024	Hägnad	

Fyndtabell SU

Fyndnr.	Material	Sakord	Antal	Vikt	Kontext
1	Keramik	Kärl	1	22	100
2	Keramik	Kärl	1	9	100
3	Keramik	Kärl	1	8	2341
4	Keramik	Kärl	1	19	2729
5	Bränd lera	Lerklining	3	3	2729
6	Ben	Avfall	7	18	2534
7	Keramik	Kärl	1	15	2455
8	Flinta	Avslag/avfall	4	38	2729
9	Flinta	Avslag/avfall	5	82	2729
10	Flinta	Skrapa	1	55	100

Resultat av ^{14}C datering FU

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2007-08-30

Håkan Aspeborg
RAÄ, UV Syd
Odlarevägen 5
226 60 LUND

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Skåne.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

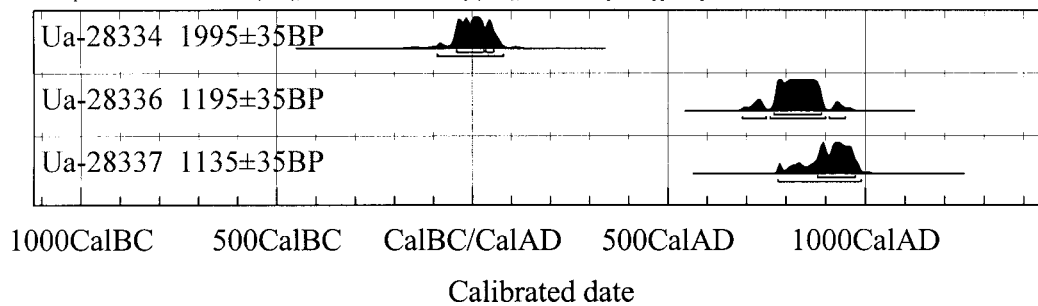
RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-28334	Dalköpinge 6:15, S2007:41, 1403	-27,4	1 995 ± 35
Ua-28335	Dalköpinge 6:15, S2007:41, 1410	-26,4	> 40 000
Ua-28336	Dalköpinge 6:15, S2007:41, 10003	-25,9	1 195 ± 35
Ua-28337	Dalköpinge 6:15, S2007:41, 10004	-28,0	1 135 ± 35

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Maud Söderman

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Resultat av ^{14}C datering SU

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2008-01-10

Håkan Aspeborg
RAÄ, UV Syd
Odlarevägen 5
226 60 LUND

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering träkol och makrofossiler från Skåne.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Makrofossilerna har behandlats med 0.5 % NaOH i 60°C under 1 timme.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

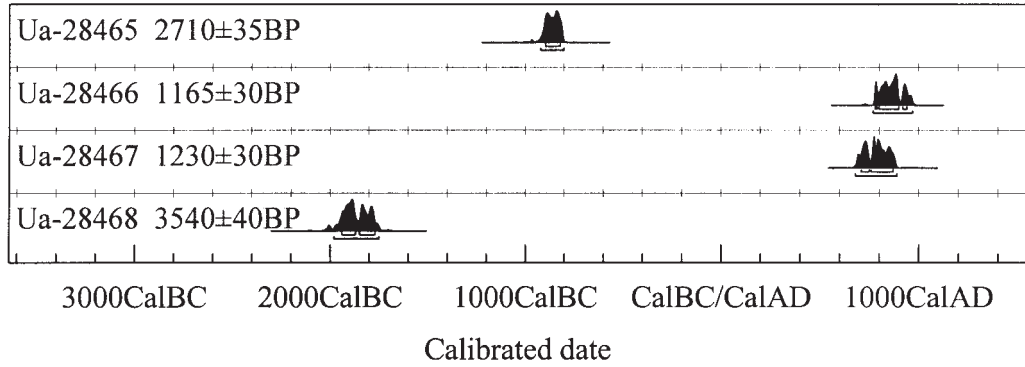
RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-28465	Dalköpinge S2007:048, 1400	-26,4	2 710 ± 35
Ua-28466	Dalköpinge S2007:048, 2659	-27,1	1 165 ± 30
Ua-28467	Dalköpinge 6:15, S2007:048, 2774	-24,7	1 230 ± 30
Ua-28468	Dalköpinge 6:15, S2007:048, 2780	-26,2	3 540 ± 40

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Maud Söderman

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

UV Syds rapportserie 2008

1. Västervång 2:25 m. fl. Trelleborg och Västra Tommarps snr. AU
Bengt Jacobsson
2. Ett härdområde i Påarp, Välluvs sn. AU
Sven Hellerström
3. Kyrkheddinge, Nordanå och Grevie-Beden. Kyrkheddinge, Burlöv, Görslöv och
Nevishögs snr. AU steg 1
Tyra Ericson
4. I utkanten av S:t Jörgens Hospital. Landskrona. FU
Bengt Jacobsson
5. Förhistoriska boplatzlämningar vid Dalabadet. Dalköpinge sn. FU och SU
Håkan Aspeborg